

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

HERTHA

TIDSKRIFT FÖR DEN SVENSKA
KVINNORÖRELSEN
UTGIVEN AV FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET
❧ REDAKTÖR: ELLEN KLEMAN ❧

ÅRGÅNG 5
HÄFTE 15
1918

Äkta
VADSTENASPETSAR

till utstyrslar och presenter. Stort urval.
Bäst och billigast.

SVENSKA SPETSDEPOTEN,

Grevturegatan 34 A. I. kl. 10—6.

A. T. 402 04

(Andra huset från Linnégatan)

Jur. kand. **EVA ANDÉN**

Led. av Sveriges Advokatsamfund.

KVINNliga JURIDISKA BYRÅN

LILLA VATTUGATAN 14^I vid Brunkebergstorg
RIKS 75 76 ALLM. TEL 183 36

Testamenten, bouppteckningar, arvsutredningar, äktenskapsförord, familjerättssaker, juridiska uppdrag av alla slag. Även skriftliga förfrågningar besvaras.

D:r Elin Beckmans Hettluftsinstitut.

Hettluft, Diatermi, Massage och Sjukgymnastik.

Behandling av reumatism, gikt, nervsmärtor, frostskador, vissa ledutgjutningar och ledstelheter samt börjande ålderdomsbrand.

Barnhusgatan 12. Vard. ¹/₂3—4.

Rikst. 10552.

A. T. Br. 4552.

SINGER "66"

MODERNASTE SYMASKIN

NYTTIGASTE MÖBEL

ANNA BENGTSONS KAPPAFFÄR

Kullagatan 21

HÄLSINGBORG Riks tel. 1245 & 3245
REKOMMENDERAS

Kostym- och Kapptyger. • Stort urval. • Beställningar emottagas.

A.-B. Nordiska Kompaniet.

Textilavdelningen Thyra Grafström, Stockholm.

Permanent utställning av färdiga och påbörjade arbeten samt material. Råd vid inredning av våningar m. m.

Undervisning

i Italiensk spets- och annan konstsohm.

Ständigt på lager därtill hörande material.

Svensk, Fransk och Bömisk Spetsstråd. Rikhaltigt urval av Spetsmönster.

Telefon
539
Malmö

Perslow's

**SIDEN- &
MANUFABTUR-
AFFÄR**

Alltid nyheter i största urval

HERTHA

ÅRGÅNG V

1 OKTOBER 1918

HÄFTE 15

Trädgårdsodlingen och kvinnorna.

Som i ett tidigare häfte af Hertha redan blivit omnämnt ha av K. M:t tillsatta trädgårdssakkunniga innevarande år avgivit betänkande rörande åtgärder för trädgårdsodlingens främjande. Det framlagda förslaget avser i synnerhet trädgårdsarbetets höjande bland mindre jordbrukare.

Sakkunniga, eller trädgårdskommittén såsom de också benämnas, ha ägnat ett särskilt kapitel åt undervisning i trädgårdsskötsel för kvinnor. De åtgärder, som i detta sammanhang föreslås, beröra på det närmaste Fredrika-Bremer-Förbundets fruktodlings- och trädgårdsskola Apelryd. Det kan därför sägas vara dubbel anledning att för Herthas läsekrets med några korta ord framlägga hur kommittén tänkt sig denna del av undervisningen i trädgårdsskötsel ordnad.

Kommittén säger inledningsvis, att det är till kvinnorna man bör vända sig för att få trädgårdarna att blomstra upp kring våra allmogehem och lanthem i allmänhet. Det är kvinnan, husmodern, som med biträde av kvinnliga tjänare och hemmavarande barn skall ägna husbehovsträdgården den trägna och dagliga omvårdnad som denna kräver.

För att kunna i vida kretsar intressera lantkvinnor för trädgårdsodling måste emellertid åtskilligt göras. Framför allt är det upplysning i ämnet och undervisning, som måste nå dem. Kommittén föreslår att staten för detta ändamål skall anslå betydande medel årligen till en central undervisningsanstalt för kvinnor. Där skulle utbildas kvinnliga hemkonsulenter, trädgårdslärarinnor och andra kvinnor, som av ett eller annat skäl önskade grundligt lära trädgårdsyrket. I betänkandet påpekas det uppsving som det kvinnliga trädgårdsarbetet redan tagit i vårt land och huru denna omständighet liksom exempel från utlandet uppmuntrar till nya ansträngningar för att nå ett både bättre och allmännare resultat. De ganska talrika enskilda kurser som redan finnas äro icke tillräckliga, utan enligt kommittén fordras ett statsingripande för att höja kvinnornas intresse för och insikt i trädgårdsskötsel och därigenom materiellt men även andligen gagna landet i dess helhet. Vid sidan av trädgårdsodlingens stora betydelse för folknärigen betonar nämligen kommittén även dess uppfostrande och kulturella innebörd.

Den här skisserade trädgårdscentralen för kvinnor skulle enligt betänkandet ha dels en kortare kurs för hemkonsulenter, där eleverna vid inträdet förutsättas ha genomgått en allmän hemkonsulentutbildning vid någon av lantushållningsskolorna, Rimforsa eller Brogård, dels en tvåårig kurs för trädgårdslärarinnor och kvinnliga trädgårdsmästare. Som inträdesfordringar till denna tvååriga kurs uppställer betänkandet att i minst två år ha allvarligen deltagit i trädgårdsarbete, att ha fyllt 21 år och kunna förete läkarbetyg om god hälsa och tillräckliga kroppskrafter samt att ha avlagt real- eller annan normalskoleexamen.

Vid båda kurserna tänkes undervisningen lagd teoretiskt såväl som praktiskt. Planen för den tvååriga kursen upptager under rubriken teoretisk undervisning dels vissa mera grundläggande ämnen såsom bokföring, ritning, välskrivning, botanik, zoologi, kemi, fysik, jordartslära och fältnätning, dels fackämnen: trädgårdsanläggning, köksväxt- och blomsterodling, fruktodling, trädskoleskötsel, fröodling och sortförädling, dekorationskonst, konservering m. m. Som praktiskt arbete vid kursen uppräknas: köksväxtodling, fruktodling, blomsterodling på fritt land, under glas och i boningsrum, trädgårdsanläggning, konservering och tillredning av trädgårdsalster. Den planerade kursen äsyftar tydligen att vara på en gång grundlig och allsidig.

Lämpligaste förläggningssorten för en

trädgårdsskola för kvinnor finner kommittén vara Fredrika-Bremer-Förbundets trädgårdsegendom Apelryd vid Båstad. Läge och jordmån likaväl som förefintliga fruktträdgårdssodlingar anses idealiska för ändamålet. Härtill kommer att arealen är tillräcklig för att medge anläggning av särskilda mönsterträdgårdar, passande för medelstora och mindre lantbruk samt för egna hem. Vidare erbjuder Apelryd den fördelen att vara omgivet av ett flertal mönstergillt skötta trädgårdar, som förträffligt lämpa sig för studiebesök.

Fredrika-Bremer-Förbundets styrelse har av K. M:t anbefallts att yttra sig över sakkunnigas förslag till trädgårdsundervisning för kvinnor. Efter hörande av den nuvarande Apelrydsskolans styrelse har förbundsstyrelsen nyligen avgivit sitt svar på remissen.

För Fredrika-Bremer-Förbundet, som sedan många år tillbaka varit verksamt för det kvinnliga trädgårdsarbetets utveckling, är det givetvis en stor tillfredsställelse att de sakkunniga så starkt framhävt behovet av kvinnans insats för trädgårdssodlingens höjande och att de funnit förbundets egen skola lämplig att utvidgas till en central för den kvinnliga trädgårdsundervisningen i vårt land.

I det stora hela instämmer förbundet i sin skrivelse till K. M:t i trädgårdskommitténs förslag, men framställer dock några erinringar och avvikande meningar med avseende på kursernas organisation vid den föreslagna anstalten.

Beträffande utbildningen av hem-

konsulenter vill förbundet framgent liksom hittills förlägga denna helt och hållet till lanthushållningsskolorna, vilkas kurser i trädgårdsskötsel för blivande hemkonsulenter böra kunna utvidgas.

I anordnandet av en tvåårig kurs i trädgårdsodling för kvinnor, ungefärligen överensstämmande med kommitténs förslag, ser förbundet Apelrydsskolans främsta uppgift efter en eventuell utvidgning. Förbundsstyrelsen föreslår att även sökande med folkskolebildning under vissa förutsättningar må vinna inträde vid kursen samt att åldersgränsen nedåt sättes till 19 år. Beträffande inträdesfordringarna för denna kurs har alltså förbundet en fråga de sakkunnigas något avvikande uppfattning.

Med avseende på utbildningen av trädgårdslärarinnor förordas ett samarbete mellan Rimforsa och Apelryd på sådant sätt att elev som genomgått trädgårdsavdelningen på Rimforsa vinner inträde i andra årskursen av den tvååriga kursen å Apelryd.

Sakkunniga hade föreslagit ett årligt statsanslag av 10,000 kr. till Apelrydsskolan i utvidgad omfattning. Häri instämmer förbundet.

Slutligen uttalas i skrivelsen att den nuvarande åttamånaderskursen i trädgårdsskötsel bör bibehållas vid Apelryd även efter en möjlig utökning av skolan.

Att förbundet önskar mottaga den föreslagna statsunderstödda tvååriga trädgårdskursen för kvinnor vid sin skola framgår tydligt av den ingivna skrivelsen, däremot har det på nuvarande stadium ej varit möjligt att ge bestämt svar om utsikterna att åstadkomma de förutsättningar som skolutvidgningen kräver. Stora nybyggnader äro av nöden, och dessa draga under förhandenvarande förhållanden högst betydande kostnader.

Förbundet står alltså inför uppgiften att anskaffa det erforderliga kapitalet. Det goda ändamålet inger vissa förhoppningar, att detta skall lyckas, liksom det sporrar till alldeles särskilda ansträngningar för att nå målet. Måhända avhänger den kvinnliga trädgårdsundervisningen för en lång tid framåt av om den behöfliga penningssumman kan anskaffas. Riksdagen torde bli väsentligen mera benägen att bevilja erforderligt anslag till dylik undervisning om denna har utsikt att lämpligen komma under tak.

Äktenskapets ekonomi.

I.

Som Hertha synes oss vara framför allt rätt forum för en diskussion av den radikalt reformkrävande ståndpunkt med avseende på äkta makars ömsesidiga ekonomiska ställning som författaren av denna artikel intar, har plats här beretts densamma under säkert antagande av att detta leder till polemik i den berörda frågan. Ett dryftande av de olika synpunkterna kan endast vara till vinst för saken, varföre vi ställa Herthas spalter till disposition — för signerade uttalanden.

Mången menar att i äktenskap, där verklig kärlek råder, ingen diskussion uppstår om huruvida hustruns arbete uppväger hennes förmåner, utan mannen ger henne med glädje så mycket hans ekonomi tillåter. Motsatsen anser man bevisa en grov och plump föreställning om äktenskapet.

Utan tvivel finnas ännu hustrur, t. o. m. sådana som kalla sig kvinnosakskvinnor, för vilkas finkänslighet, blygsamhet och rättskänsla det ej utgör hinder att mottaga ekonomiska förmåner utan att bekymra sig om motiveringen och för vilkas stolthet det ej bjuder emot att vara ekonomiskt beroende av mannens godtycke samt att låta sig försörjas under sina arbetsdugligaste år. Men för blygsamma och stolta kvinnor, vilkas rättskänsla ej förslöats av vanans makt, är dylikt i högsta grad motbjudande — alldeles oavsett huruvida några diskussioner i ämnet någonsin komma till stånd. Kärlekens förefintlighet rubbar intet i det ekonomiska sakförhållandet — undanskjuter det endast bakom ömma, men lättvindiga och osannfärdiga tale-

sätt. Och vad beskyllningarna för en grov och plump föreställning om äktenskapet beträffar, så tyckas dessa med större rätt kunna riktas mot dem, som betrakta hustruns, och även mannens, ekonomiska vinst av äktenskapet som ett berättigat näringsfång — än mot dem, som reagera mot sådant.

Man får även höra invändas att här framlagda synpunkter måste vara resultatet av svårartad, manlig eller kvinnlig, egoism. Härpå svaras: Kallas det egoism att vilja behålla vad med rätta en tillkommer? Varmed skall man då beteckna begäret att vilja tillskansa sig det, varpå man saknar befogade anspråk?

Även föga reflekterande hustrur lida av det sakernas tillstånd, som de plåga beteckna med att de "måste be sin man om varje öre". Detta visar att kravet på självständig ekonomi för den gifta kvinnan börjar växa sig starkare. Denna gryende aning om behovet av en reformering av äktenskapet leder dock ofta till en förhastad slutsats. "Taxera hustruns hemarbete efter dess verkliga värde, så berättigar det henne att såsom avlöning av mannen erhålla det hon nu mottager som gåva" — detta är den allmänna tankegången. Låtom oss pröva dess riktighet.

Vilket är det verkliga värdet av hustruns arbete i hemmet?

"En hustru, som i motsats till en husföreståndarinna har del i barnen och hemmet, ägnar sitt arbete en vida större omsorg än en dylik. Värdet av hustruns

arbete överstiger därför vida värdet av en husföreståndarinna och bör alltså ersättas med ett långt högre belopp än lönen till en sådan" — så torde hustruns syn på frågan i regel gestalta sig.

Härpå svaras: hälften av nämnda överarbete utför hustrun åt sig själv, eftersom hon själv äger halvparten i barnen och hemmet. Plägar någon få lön av andra för vad han arbetar åt sig själv? — Även för den andra hälften av överarbetet synes det mindre tilltalande att begära ersättning, då sagda omsorg härrör av kärlek (till mannen och till barnen). Överarbetet (där sådant förekommer) måste vi alltså redan från början bortse ifrån. Bör då hustrun ha full ersättning för sitt så att säga normala arbete? Naturligtvis inte. Då hon själv innehar halvparten i barnen och hemmet, kan hon rättvisligen ej tillerkännas mera än halva den lön (de löner), som en, event. två ersättarinnor skulle betinga sig. Alltså: halvpenningslönen, halvt kosthåll, halvt logi. — Allt naturligtvis under förutsättning att hon verkligen utför dylikas arbete. — Detta om hustruns inkomster.

Vad hennes utgifter beträffar, böra ju kostnaderna för hemmets upprättande och underhåll (med, i enlighet med inkomstberäkningen, å hyresposten avdrag för halvt logi för husföreståndarinna) samt utgifterna för barnen av nyssnämnda skäl till hälften bestridas av henne. Vidare bör hon ju bekosta hälften av utgifterna för sin mat samt betala sina kläder och övriga personliga behov till fullo.

En årligen växande skuld till mannen synes då i regel oundviklig.

Genom några exempel skall detta ådagaläggas. Siffrorna kunna kanske stundom behöva något förskjutas i ena eller andra riktningen. I stort sett torde de dock framställa en sann bild av verkligheten.*

A. Arbetare-familj (lantarbetare). Ett års gammalt barn. Mannens lön: 1,400 kr. En ersättarinna för hustrun skulle betinga en kostnad av ungefär 360 kr. + kost och logi. Hustruns berättigade inkomst blir alltså: 180 kr. + halva kostnaden för mat och logi.

Hemmets utgiftsposter bli:

(Obs! Alla under b., c. och f. härnedan angivna poster förekomma givetvis ej i samtliga här uppräknade hem. De sammanföras dock nu för att kunna återfinnas å ett ställe.)

a. Hemmets upprättande (avbetalning å bo-upsättning med köksupsättning och servis)	70:—
b. Hemmets underhåll (hyra med kök; värme, lyse, skatter, tvätt för hushållet, brandförsäkring, reparationer, nyinköp, telefon, umgänge; lön, kost och logi för jungfru(-r), m. m.)	230:—
c. Utgifterna för barnen (mat, kläder, undervisning, skolmateriel, barnkrubbe- och kindergartensavgifter, tvätt, sömnad, bad, läkare, medicin, tandläkare, nöjen m. m.)	20:—
d. Mat för man och hustru	720:—
e. Kläder	100:—
f. Övriga personliga utgifter för man och hustru (organisation, tidningar, böcker, tvätt av underkläder, bad, barberare, hårfri-söriska, läkare, medicin, tandlä-	—

* Artikeln skrevs i april. Sedan dess ha såväl pris som löner i mycket förändrats. Proportionerna ha dock härav föga påverkats.

kare, sjuk-, olycksfalls- och livförsäkring, avbetalning å studie-skulder, extra ledighet, resor, nöjen, kapitalsamlade, diverse) 80:—
 g. Till hustrun (kontant) ..... 180:—
 Summa: 1,400:—

Hustruns utgiftsposter borde utgöra:
 a. 35 kr., b. (minus hyra för $\frac{1}{2}$ rum) 90 kr., c. 10 kr., d. ($\frac{1}{4}$ av 720 =) 180 kr., e. 40 kr. samt f. 5 kr. Summa: 360 kr. Hennes skuld till mannen blir alltså: (360 — 180 =) 180 kr. Hustruns hemarbete berättigar henne således ej till fullo till de förmåner hon åtnjuter. Den summa (i detta fall 180 kr.), varmed hustrun gäldar en del av sina utgifter, användes mannen antingen för personliga behov eller förstärker han därmed de andra utgiftsposterna. I senare fallet förstoras hustruns skuld. — Genom hustruns utarbete kan skulden täckas. Men frågan gällde, huruvida hustruns hemarbete berättigar henne till de förmåner hon åtnjuter.

B. Arbetare-familj (lantarbetare). Fem barn. Mannens lön: 1,400 kr. Ersättarinnans lön: 420 kr. + kost och logi.

Hemmets utgiftsposter: a. och (bouppsättningen bör vara betald, när fem barn kommit till) b. 210 kr., c. 600 kr. (medel-årskostnad för hela uppväxttiden), d. 540 kr., e. 40 kr., f. 10 kr. samt g. 210 kr. Summa: 1,610 kr. Här, liksom i fall E., förutsattes alltså, att mannen förstärkt de gemensamma posterna med den av hustrun återlämnade summan, då dessa poster eljest måste sättas alltför låga.

Hustruns utgiftsposter borde utgöra: a. och b. (minus $\frac{1}{2}$ rum) 80 kr., c. 300 kr., d. ($\frac{1}{4}$ av 540 =) 135 kr., e. 20 kr. samt f. 5 kr. Summa: 540 kr. Skuld: (540 — 210 =) 330 kr.

Såväl hemmets som hustruns samtliga utgiftsposter torde vara högre i verkligheten. De utfyllas i så fall genom hustruns utarbete, varigenom hennes skuld täckes.

C. Arbetare-familj (lantarbetare). Barnlös. 15 år efter giftermålet. Mannens lön: 1,400 kr. Ersättarinnans lön: 300 kr. + kost och logi.

Hemmets utgiftsposter: a. och b. 270 kr., c. och d. 720 kr., e. 160 kr., f. 100 kr. samt g. 150 kr. Summa: 1,400 kr.

Hustruns utgiftsposter borde utgöra: a. och b. (minus $\frac{1}{2}$ rum) 110 kr., c. och d. ($\frac{1}{4}$ av 720 =) 180 kr., e. 70 kr. samt f. 10 kr. Summa 370 kr. Skuld: 370 — 150 =) 220 kr. Genom hustruns utarbete täckes skulden.

D. Arbetare-familj. Ett årsgammalt barn. Mannens lön: 2,000 kr. Ersättarinnans lön: 370 kr. + kost och logi.

Hemmets utgiftsposter: a. 200 kr., b. 450 kr., c. 20 kr., d. 800 kr., e. 200 kr., f. 145 kr. samt g. 185 kr. Summa: 2,000 kr.

Hustruns utgiftsposter borde utgöra: a. 100 kr., b. (minus $\frac{1}{2}$ rum) 200 kr., c. 10 kr., d. ($\frac{1}{4}$ av 800 =) 200 kr., e. 90 kr. samt f. 10 kr. Summa: 610 kr. Skuld: (610 — 185 =) 425 kr.

E. Arbetare-familj. Fyra barn. Mannens lön: 2,000 kr. Ersättarinnans lön: 500 kr. + kost och logi.

Hemmets utgiftsposter: a. och b. 400 kr., c. 700 kr. (medelårskostnad för hela uppväxttiden), d. 800 kr., e. 90 kr., f. 10 kr. samt g. 250 kr. Summa: 2,250 kr. Se fall B.!

Hustruns utgiftsposter borde utgöra: a. och b. (minus $\frac{1}{2}$ rum) 175 kr., c. 350 kr., d. ($\frac{1}{4}$ av 800 =) 200 kr., e. 40 kr. samt f. 5 kr. Summa: 770 kr. Skuld: (770 — 250 =) 520 kronor.

F. Arbetare-familj. Barnlös. 15 år efter giftermålet. Mannens lön: 2,000 kr. Ersättarinnans lön: 370 kr. + kost och logi.

Hemmets utgiftsposter: a. och b. 550 kr., c. och d. 960 kr., e. 200 kr., f. 105 kr. samt g. 185 kr. Summa: 2,000 kr.

Hustruns utgiftsposter borde utgöra: a. och b. (minus $\frac{1}{2}$ rum) 235 kr., c. och d. ($\frac{1}{4}$ av 960 =) 240 kr., e. 80 kr. samt f. 10 kr. Summa: 565 kr. Skuld: (565 — 185 =) 380 kr.

G. Arbetare-familj. Ett årsgammalt barn. Mannens lön: 3,000 kr. Ersättarinnans lön: 500 kr. + kost och logi.

Hemmets utgiftsposter: a. 400 kr., b. 800

kr., c. 40 kr., d. 960 kr., e. 300 kr., f. 250 kr. samt g. 250 kr. Summa: 3,000 kr.

Hustruns utgiftsposter borde utgöra: a. 200 kr., b. (minus $\frac{1}{2}$ rum) 360 kr., c. 20 kr., d. ($\frac{1}{4}$ av 960 $\Rightarrow$) 240 kr., e. 100 kr. samt f. 20 kr. Summa: 940 kr. Skuld: (940 — 250 $\Rightarrow$) 690 kr.

H. Arbetare-familj. Tre à fyra barn. Mannens lön: 3,000 kr. Ersättarinnans lön: 620 kr. + kost och logi.

Hemmets utgiftsposter: a. och b. 750 kr., c. 750 kr. (medelårskostnad för hela uppväxttiden), d. 820 kr., e. 220 kr., f. 150 kr. samt g. 310 kr. Summa: 3,000 kr.

Hustruns utgiftsposter borde utgöra: a. och b. (minus $\frac{1}{2}$ rum) 335 kr., c. 375 kr., d. ($\frac{1}{4}$ av 820 $\Rightarrow$) 205 kr., e. 100 kr. samt f. 15 kr. Summa: 1,030 kr. Skuld: (1,030 — 310 $\Rightarrow$) 720 kr.

I. Arbetar-familj. Barnlös, 15 år efter giftermålet. Mannens lön: 3,000 kr. Ersättarinnans lön: 440 kr. + kost och logi.

Hemmets utgiftsposter: a. och b. 850 kr., c. och d. 1,000 kr., e. 350 kr., f. 580 kr. samt g. 220 kr. Summa: 3,000 kr.

Hustruns utgiftsposter borde utgöra: a. och b. (minus $\frac{1}{2}$ rum) 385 kr., c. och d. ($\frac{1}{4}$ av 1,000 $\Rightarrow$) 250 kr., e. 125 kr. samt f. 20 kr. Summa: 780 kr. Skuld: (780 — 220 $\Rightarrow$) 560 kr.

J. Folkskollärare-familj. Ett årsgammalt barn. Mannens lön: (med dyrtidstillägg och extrainkomster) 4,000 kr. Två hustrun ersättande personers (hushållerska och barnsköterska) sammanlagda löner: (500 + 380 $\Rightarrow$) 880 kr. + kost och logi.

Hemmets utgiftsposter: a. 500 kr., b. 1,000 kr., c. 100 kr., d. 1,000 kr., e. 400 kr., f. 560 kr. samt g. 440 kr. Summa: 4,000 kr.

Hustruns utgiftsposter borde utgöra: a. 250 kr., b. (minus $\frac{1}{2}$ rum) 450 kr., c. 50 kr., d. ($\frac{1}{4}$ av 1,000 $\Rightarrow$) 250 kr., e. 150 kr. samt f. 40 kr. Summa: 1,190 kr. Skuld: (1,190 — 440 $\Rightarrow$) 750 kr.

K. Folkskollärare-familj. Två à tre barn, Mannens lön: (med dyrtidstillägg, tre ålders-

tillägg samt extrainkomster) 5,000 kr. Två hustrun ersättande personers (hushållerska och barnsköterska) sammanlagda löner: (500 + 380 $\Rightarrow$) 880 kr. + kost och logi.

Hemmets utgiftsposter: a. och b. 1,100 kr., c. 1,100 kr. (medelårskostnad för hela uppväxttiden), d. 1,000 kr., e. 400 kr., f. 960 kr. samt g. 440 kr. Summa: 5,000 kr.

Hustruns utgiftsposter borde utgöra: a. och b. (minus $\frac{1}{2}$ rum) 500 kr., c. 550 kr., d. ($\frac{1}{4}$ av 1,000 $\Rightarrow$) 250 kr., e. 150 kr. samt f. 40 kr. Summa: 1,490 kr. Skuld: (1,490 — 440 $\Rightarrow$) 1,050 kr.

L. Folkskollärare-familj. Barnlös, 15 år efter giftermålet. Mannens lön: (med dyrtidstillägg, tre ålderstillägg samt extrainkomster) 5,000 kr. Ersättarinnans lön: 650 kr. + kost och logi.

Hemmets utgiftsposter: a. och b. 1,000 kr., c. och d. 1,000 kr., e. 450 kr., f. 2,125 kr. samt g. 325 kr. Summa: 5,000 kr.

Hustruns utgiftsposter borde utgöra: a. och b. (minus $\frac{1}{2}$ rum) 500 kr., c. och d. ($\frac{1}{4}$ av 1,000 $\Rightarrow$) 250 kr., e. 150 kr. samt f. 40 kr. Summa: 940 kr. Skuld: (940 — 325 $\Rightarrow$) 615 kr.

Hemmets post f. är i detta och följande tre exempel kanske uppskattad väl högt. Detta anger, att hustruns utgiftsposter borde taxeras högre och till följd därav även hennes skuld.

M. Välbärgad familj. Ett årsgammalt barn. Mannens lön: 10,000 kr. Två hustrun ersättande personers (hushållerska och barnsköterska) sammanlagda löner: (650 + 380 $\Rightarrow$) 1,030 kr. + kost och logi.

Hemmets utgiftsposter: a. 1,000 kr., b. 2,500 kr., c. 150 kr., d. 1,200 kr., e. 500 kr., f. 4,135 kr. samt g. 515 kr. Summa: 10,000 kronor.

Hustruns utgiftsposter borde utgöra: a. 500 kr., b. (minus $\frac{1}{2}$ rum) 1,200 kr., c. 75 kr., d. ($\frac{1}{4}$ av 1,200 $\Rightarrow$) 300 kr., e. 175 kr. samt f. 75 kr. Summa: 2,325 kr. Skuld: (2,325 — 515 $\Rightarrow$) 1,810 kr.

N. Välbärgad familj. Två barn. Man-

nens lön: 10,000 kr. Två hustrun ersättande personers (hushållerska och barnsköterska) sammanlagda löner: $(650 + 380 =)$ 1,030 kr. + kost och logi.

Hemmets utgiftsposter: a. och b. 2,500 kr., c. 1,600 kr. (medelårskostnad för hela uppväxttiden), d. 1,200 kr., e. 500 kr., f. 3,685 kr. samt g. 515 kr. Summa: 10,000 kr.

Hustruns utgiftsposter borde utgöra: a. och b. (minus $\frac{1}{2}$ rum) 1,200 kr., c. 800 kr., d. ($\frac{3}{4}$ av 1,200 =) 300 kr., e. 175 kr. samt f. 75 kr. Summa: 2,550 kr. Skuld: $(2,550 - 515 =)$ 2,035 kr.

O. Vålbärgad familj. Barnlös, 15 år efter giftermålet. Mannens lön: 10,000 kr. Er-sättarinnsans lön: 650 kr. + kost och logi.

Hemmets utgiftsposter: a. och b. 2,500 kr., c. och d. 1,200 kr., e. 500 kr., f. 5,475 kr. samt g. 325 kr. Summa: 10,000 kr.

Hustruns utgiftsposter borde utgöra: a. och b. (minus $\frac{1}{2}$ rum) 1,200 kr., c. och d. ($\frac{3}{4}$ av 1,200 =) 300 kr., e. 175 kr. samt f. 75 kr. Summa: 1,750 kr. Skuld: $(1,750 - 325 =)$ 1,425 kr.

Påståendet att "om hustruns arbete taxeras efter dess verkliga värde, det berättigar henne att såsom avlöning erhålla av mannen vad hon nu mottager som gåva", står, såsom skuldsättningen visar, ej i överensstämmelse med verkligheten. Om hustruns ekonomi på detta sätt göres självständig, blir den alltså ohållbar. En annan väg måste därför sökas.

De i alla exemplen återkommande skulderna ange att hustruns nuvarande ekonomiska ställning icke är berättigad. Men en regim med ekonomiskt vinstgivande äktenskap har en djupt demoraliserande inverkan på samhället i dess helhet. Kan nämligen något vara mera ägnat att nedsätta arbetets ära än ett dagligt konsta-

terande inom nästan alla samhällsklasser av att personer — detta gäller givetvis även männen, vilka gifta sig till kapital liksom kvinnorna till inkomster — med samma eller lägre kompetens än den man själv besitter blott till följd av mera tilldragande könsegenskaper kunna uppnå ekonomiska positioner vida övergående ens egna? Och dock finnas självförsörjande kvinnor, såväl gifta som ogifta, som, ehuru väl vetande vad det vill säga att slå sig fram här i världen, försvara detta mot dem själva så uppenbart orättfärdiga system!

*

Hur skall då hustruns ekonomi kunna göras självständig utan att på samma gång bli ohållbar?

Någon annan väg lär svårligen kunna utfinnas än densamma mannen fått gå, alltså yrkesutbildning och behållande av yrket efter giftermålet.

Principerna, att "hustrun må följa mannens villkor och stånd" samt att mannen skall försörja hustrun, måste ersättas med grundsatserna, att vardera maken har egen ekonomi och att båda äro skyldiga att i lika mån bidra till utgifter, varav fördelarna lika fördelas. En skarp gränslinje blir nödvändig mellan kontrahenternas såväl inkomster som kapital-tillgångar.

Dessa äro grundlinjerna.

Förutsättningarna äro följande:

Ett bland de mest vägande argumenten mot grundsatsen: lika lön för lika arbete (i fråga om jämn-

åriga) kommer under detta system att bortfalla — det nämligen, att mannen såsom familjeförsörjare måste avlönas högre. Hur kunna kvinnosakskvinnor, utan att godkänna och hänvisa till ovanstående principer, helt vederlägga detta argument?

Allmän yrkesutbildning för kvinnorna förutsätter att familjernas barnantal är ringa, då eljest dels yrkesarbetet skulle i hög grad försvåras, dels tillgångar för döttrarnas utbildning ofta skulle saknas. Att uppfostra döttrarna för att försörjas, och icke för självförsörjning, anses redan nu ej så litet efterblivet och kommer att i en nära framtid betraktas med löje och allmänt ogillande. — Att barnantalsminskning utgör en förutsättning för reformen i dess helhet inses även därav att detta ofantliga tillskott av kvinnlig arbetskraft skulle, utan en motverkande folkminskning, i hög grad sänka kvinnornas löner. Visserligen kommer detta tillskott att delvis uppsugas av de hädanefter utvidgade institutioner, på vilka hustrurs och tjänares f. d. hemsysslor bli överflyttade, alltså av barnkrubbor och kindergartnar, pensionat, familje-hotell, kooperativa matlag, sy-ateljéer, tvätt-inrättningar, slakterier, bagerier, sjukhus o. s. v. Men då arbetet härigenom kommer att utföras i större skala, bli arbetsbesparande metoder i stor utsträckning anlitade, så att ett vida mindre antal personer blir behöfligt.

Kvinnans behållande av yrket efter giftermålet medför en djupgående omgestaltning av hela hem-institutionen.

För det första måste barnavården väsentligt omgestaltas. Visserligen

medför fåbarnssystemet att mindre tid avfordras hustrun för detta ändamål. Hennes yrkesarbete nödvändiggör dock ett utsträckt anlitande av barnkrubbe- och kindergarten-institutionerna, varigenom yrkesutbildade alltmer komma att handha barnavården. — Vad sakens ekonomi angår, böra barnkrubbe- och kindergarten-avgifter delas lika på föräldrarna. För kvällens och nattens vård av barnen bör mannen ersätta hustrun med hälften av den summa en främmande kvinna skulle erhålla. Så länge barnen äro små, utbyter hustrun en viss procent av den under detta system oftast rikliga posten för personliga behov mot ledighet för barnskötsel. Mannen bör då ersätta hustrun med hälften av den summa, varmed en främmande kvinna skulle betalas för samma arbete eller timantal. Om t. ex. hustrun dagligen för hemarbete minskar sitt utearbete med 2 timmar, alltså med 600 timmar pr år = ungefär 65 hela arbetsdagar, bör hon av mannen ersättas med hälften av den summa en barnsköterska, sömmerska, städerska o. s. v. skulle betinga sig under denna tid.

För det andra kommer det privata hushållet att visa sig alltmer oändamålsenligt. Pensionat, familjehotell, kooperativa matlag o. s. v. komma att träda i stället. De ekonomiska fördelarna härav bli, förutom hustruns yrkesinkomster, följande: inbesparing av hyra för kök, av köksuppsättning och servis; i kooperativa matlag erhålles del i vinsten.

För det tredje skall tjänarinneinstitutionen röna en genomgripande påverkan av dessa omgestaltning-

gar. När den lejda barnavården och matlagningen flyttats utanför hemmet, mister tjänarinne-institutionen två av sina mest omfattande funktioner. Härigenom fortskrider det hemarbetets utflyttande från hemmet, som vi förut bevitnat, när spinning, vävning, brygd, färgning, såpsjudning, ljusstöpning, sädesmalning, lampbestyr (där gas eller elektricitet finnes), eldning (där man har centralvärme), vattenanskaffning (där vattenledning är införd), till stor del även tvätt, slakt, bakning, sjukvård o. s. v. avskildes från hemmets funktioner. När samma öde beskärts, förutom den lejda barnavården och matlagningen, även den ännu återstående hemsömnaden, hemtvätten, hemslakten, hembakningen, hemsjukvården samt städningen — när dessa sysslor alltså övertagits av yrkesutbildade: funktionärer i barnkrubbor och kindergartnar samt i pensionat, familjehotell och kooperativa matlag; sömmerskor, tvättterskor, slaktare, bagare, sjuksköterskor och gemensamma städerskor — komma i n g a funktioner att återstå för tjänarinne-institutionen. Den blir alltså obehövlig. Till följd av nativitetens minskningen bli å andra sidan tjänarinnelönerna så stegrade, att knappast någon kan hålla sig med tjänare.

Många konflikter såväl å dessa som å andra områden skulle undvikas, om vi strävade att gå utvecklingen till mötes i stället för att, som gemenligen sker, spjärna emot den eller rent av söka vrida den tillbaka.

MAGNUS LITHNER.

Kringblick.

Det är inte mer än rätt! Under denna rubrik kommenterar *The Common Cause* för den 30 augusti utgången av de kvinnliga omnibus- och spårvagnskonduktörernas strejk i London för lika-lön-principens tillämpning. Full seger över hela linjen var resultatet, och tidningen konstaterar att den allmänna meningen också är att "det inte var mer än rätt" att dessa duktiga kvinnor, som till så stor belåtenhet nu utföra männens hittillsvarande arbete, också få åtnjuta samma lön som dessa.

Men överraskande är den hastighet med vilken den nya principen slagit igenom och vunnit erkännande. *The Common Cause* påminner själv om att det endast är några veckor sedan den skrev att kampen för lika-lön-principen skulle komma att bli kvinnorörelsens korsdragarbörda, sedan rösträtten nu väl vunnits. Och blott för en fjorton dagar sedan hade den med avseende på lärarinnornas lönestrid uttalat den meningen, att det var förpostfäktningen som nu utkämpades och att efter *arata's* förlopp skulle andra, nya kvinnor få på andra punkter gå till offensiv för denna sak. Nu är det endast *dagar* som förflutit, kvinnornas offensiv har satt in, och nästan innan striden kommit i gång, har den allmänna meningen antagit principen som striden gällde. Och överallt hör man omdömet: det är inte mer än rätt. Pressen, fackföreningar, män och kvinnor, på gatorna och i hemmen, alla äro av samma mening. Kvinnorna själva stå nästan handfallna inför detta hastiga genombrott. Väl har ropet på lika lön för lika arbete länge och ihållande ljudit, men det har varit som ropandes röster i öknen. Ingen resonans och ingen effekt. Så med ens det färdiga erkännandet av principens riktighet och nödvändigheten av dess tillämpning i praktiken.

Att det ännu skall komma att bli strider att utkämpa, "equality is a good which has not only to be gained but maintained", menar *The Common Cause*, det kom-

me väl att ta någon tid för männen att verkligen för sig realisera att det inte är mer än rätt att under alla förhållanden tillämpa jämlikhetsprincipen. Men, tillägger den, verkan av de kvinnliga spårvagnskonduktörernas strejk och det sätt på vilket denna stöddes av männen är något som alltid skall komma att minnas, som har vissa ofrånkomliga conse-

kvenser med sig och som är tecknet på en hel omvälvning i fråga om kvinnoarbetets accepterande och värdering.

En direkt följd av spårvagnsstrejken är också att regeringen tillsatt en kommitté för att utreda frågan om lika lön för lika arbete. Bland de fem kommittémedlemmarna befinna sig mrs Sidney Webb och dr Janet Campbell.

Fru Nordenflychts ställning till kvinnoemancipationen.

II.

Det var säkert inte gärna, som fru Nordenflycht tog till orda mot den beundrade Jean-Jacques, det märker man för övrigt på tonen i företalet. Hon säger sig där blott vilja "skärskåda och visa obilligheten" av det nyss till större delen citerade uttalandet i brevet, "vilket för övrigt", säger hon, "är förträffligt skrivet". Mer medveten än någonsin skrider hon till verket: "H. Rousseau har sitt fäderneslands och jag halva människosläktets interesse att förfäkta". Man kan förstå, att framför allt beskyllningen mot hennes kön för att varken kunna skildra eller ens känna själva kärleken måste ha upprört "Herdinnan i Norden", som träffande karakteriserat sig själv med orden: "En själ, som fint och starkt och ömt och häftigt känner".

Det lämpligaste sättet att bemöta "medborgaren i Genève" ansåg fru Nor-

denflycht tydligen vara att låta ett urval av historiens berömda kvinnogestalter passera revy i en längre dikt. Att en dylik katalogstil medförde en viss risk för den poetiska sidan av saken, tycks hon ha insett. Hon säger nämligen i förordet: "Att uppräknat alla hade blivit ett lexikon och icke en Poëme". Eftervärlden tycker, att dikten det oaktat påminner mer om det förra än det senare. Därtill bidra naturligtvis de talrika kommentarerna, där författarinnan briljerar med sina kunskaper. Namnet Uranie, som hon tagit efter m:me de Châtelet, Newtons franska apostel och Voltaires älskarinna, förpliktade till lärdom. Att emellertid fru Nordenflycht, i sina yngre dagar åtminstone, knappast känt lust att på allvar slå sig på vetenskapen i likhet med så många franska upplysningskvinnor, visar följande uttalande i det självbiografiska

brevet till Stiernman (1745)*: "De lär-
das språk hava några av mina vänner
styrkt mig att lära, i synnerhet latinen,
men som jag icke åstundar att vara eller
heta lärld, har jag ej anlagt min tid där-
på, i synnerhet sedan jag funnit, att lär-
dom och ett rätt förnuftsbruk icke all-
tid äro ett".

I "Fruentimrets Försvar" utvecklar
fru Nordenflycht till en början, att
just i kroppens kraft, i nävrrätt och våld,
tör mannens övermakt från början ligga dold.

I bilder, som slående erinra om Zille
Hansdatters, klagar hon över "att halva
släktet stängs i dumhets trånga fjätt-
rar":

Man täpper ådern till uti en springekälla,
och undrar se'n därpå att ådern ej vill kvälla.
Man snärjer örnens fot, dess vingar sönderslår,
förviter honom se'n, att han ej solen når.

Vad är då orsaken därtill? Jo, för-
domen, denna hundrahövdade hydra,
mot vilken så många förgäves kämpat.
Hon nämner Sokrates, Galilei och —
typiskt nog för den framskridna upplys-
ningsståndpunkt, hon vid denna tid in-
tog — Helvetius, om vilken hon dock
yttrar sig med en viss reservation i
kommentaren: "Att han skrivit emot
préjugéer lärer icke nekas, ehuru man
ej kan medgiva allt, vad han anfört i
sin bok". Hon apostroferar även Rous-
seau, sin "sannings hjälte", och klagar
över att han fått sin syn så sorgligt
förblindad. Så börjar själva processio-
nen. Första avdelningen omfattar kvin-
nor, som brunnit av ökuvlig kärlek, från
Sapfo till Kristina Eleonora Ulfeld.

Därpå uppräknas snillrika kvinnor från
olika tider och land, såsom Aspasia, hos
vilken både Perikles och Sokrates lärt
"talekonst", drottning Kristina, drott-
ningarna Anna i England och Sofia
Charlotta i Preussen, under vilkas hägn
upplysningstidens storheter levat, m:me
de Sévigné, Heloisa, Corinne, som "för
Pindare fem gånger priset fick", engel-
ska och franska lärda kvinnor o. s. v. —
Man undrar kanske över att ej även
hennes landsmaninna fru Brenner fått
plats i denna rätt brokiga samling, men
det förefaller, som om fru Nordenflycht
sett med en viss nedlåtande välvilja på
"hedersgumman". (Se t. ex. den vers,
hon ägnar henne i skalderevyn "De
Svenska Poeter"!).

Män, som kämpat för kvinnornas
rätt, hyllas därpå, bl. a. Holberg, "Dan-
marks ljus och fruentimrets vän", som
"under lyckligt skämt vår mänskorätt
förklarar". — Hon ställer upp som kon-
traster å ena sidan sin samtids svenska
sprätthök, som med sin "lätta kropp, av
chokoladet närd", knappast "skull" hava
styrka nog att föra rätt ett svärd" samt
å den andra Blända, forntidens sköld-
mör, Penthesilea och andra stridbara
kvinnor. Att hon därvid förbigår
Jeanne d'Arc beror, säger hon i en not,
därpå att "detta ämne varit en stötesten
för flera poeter", närmast naturligtvis
med tanke på Voltaire.

Kvinnor, som ståndaktigt utstått svå-
ra lidanden och visat en själsstyrka
över vanliga mått, skildras därpå, hu-
vudsakligen med exempel från antiken.
Bl. a. märka vi en kvinnlig representant
för de republikens ädla romare, vilka

* Publicerat i "Svenska Mercurius" 1763.

så ofta framförts i litteraturen, nämligen Porcia,

som lycka och natur beskärte de största lotter, att Bruti hustru bli och födas Catos dotter.

Så följa alla frejdade drottningar, från Semiramis till Lovisa Ulrika, "kronan för vårt kön", som genom sitt snilles ljus skänkt skingra okunnighetens dimma i Norden.

Innan hon slutar, känner hon sig emellertid manad att än en gång söka ursäktas den store Jean-Jacques. "Törhända i ett lag en fjolla honom retat" med den påföljd att han frångått sitt kloka och sunda uttalande i kvinnofrågan i sin första Discours. För övrigt tröstar hon sig med hans ord i företalet till d'Alembert-brevet: "Si vous recevez ce dernier ouvrage avec indulgence, vous accueillerez mon Ombre; car pour moi je ne suis plus", och slutar:

Det icke Rousseau är, som oss förklenat har; han själv det vittne ger, att det hans skugga var.

"Fruentimrets Försvar" beäste ytterligare det stora anseende, som fru Nordenflycht redan hade hos publiken. Hennes glädje och stolthet över segern ta sig uttryck i det brev, vari hon ber sin vän lektor Älf om en översättning av dikten på latinsk vers och fransk prosa, som det var hennes avsikt att sända Rousseau. (Denna plan gick emellertid om intet.)

Under senare tider har man ej varit benägen att instämma i det lov, som fru Nordenflychts samtid slösade på dikten.

Hammarskjöld t. ex. kallade den "en lång, tom och prosaisk dissertation på rim". Ett dylikt omdöme synes åtminstone mig väl hårt. Trots allt kan det ej förnekas, att man blir medryckt av den retoriska glans och det polemiska patos, som stundom bryter fram.

Den korta tid, som fru Nordenflycht hade kvar att leva, sedan hon skrivit "Fruentimrets Försvar", gav henne tillfälle att själv i handling motbevisa Rousseaus sats, att kvinnorna ej kunde känna kärlek och att deras förnuft var hundra gånger starkare än deras passioner, ett bevis, som kom att stå henne dyrt, men som säkert skulle ha gjort starkare intryck på Rousseau än hennes långa dikt.

*

Ellen Key talar i sin studie över markna Browning om den konflikt mellan diktarkallet och den personliga lyckans och kärlekens krav, som så ofta blir svårlöslig för kvinnliga diktare. Även hos fru Nordenflycht lågo, som Levertin säger, huvud och hjärta i ständigt inbördes krig. Till sist segrade det senare, och denna seger kostade henne livet, men den riktade också svensk diktning med fullödig lyrik. Må man emellertid ej för denna lyrik, det rent estetiskt sett livskraftigaste av fru Nordenflychts diktning, glömma det klarögda mod och det varma hjärta, som döljer sig även bakom hennes torraste emancipationsdikter!

GEORG EDLUND.

Privatläroverkens lönefråga.

K. M:t har remitterat lärarelönenämndens förslag till reglering av löne- och pensionsförhållandena vid de statsunderstödda privatläroverken till styrelsen för Akademiskt bildade kvinnors förening, som i skrivelse av den 13 september avgivit utlåtande över förslaget i fråga.

Styrelsen har endast upptagit till behandling de punkter i förslaget, som direkt eller indirekt beröra de akademiskt bildade lärarinnorna.

I fråga om lärarpersonalens rättsliga ställning föreslår styrelsen att lärarinna med full tjänstgöring skall äga rätt att hänskjuta frågan om sitt avskedande till läroverksöverstyrelsen, som då skall vara skyldig att fälla utslag i saken.

Styrelsen påpekar, att med en sådan bestämmelse har en lärarinna valet mellan att frivilligt lämna sin plats, om hon vill undvika den offentlighet, som ett hänskjutande till överstyrelsen medför, eller att söka vinna den upprättelse, som överstyrelsens underkännande av avskedandet innebär.

Beträffande de föreslagna lönerna vidhåller styrelsen sin förut uttalade åsikt, att för akademiskt bildade lärarinnor borde stadgas högre löneförmåner än för seminariebildade med hänsyn till de förras avsevärt längre utbildningstid.

Styrelsen anser starka skäl föreligga för upprättande av adjunkts- och lektorsbefattningar vid de enskilda statsunderstödda läroverken, men befarar, att statsmakterna anse tiden ännu icke inne härför och åtnöjer sig därför med att

1:o yrka bifall till fröken Lagers reservation, vilken endast innebär, att de akademiskt bildade lärarinnorna icke bli sämre ställda än de seminariebildade, en minimifordran som de förra med sin 5-6 år längre utbildningstid måste an-

ses ha rätt att framställa, i synnerhet som förslaget ifråga endast ger dem kompensation för den längre utbildningstiden, ej för de därav betingade ekonomiska uppostringarna;

2:o föreslå, att tilläggsarvodet för undervisningstimmar på gymnasial- och seminariestadiet bestämmas till 40 kr. pr veckotimme, varigenom lönen för full tjänstgöring på dessa stadier skulle komma att uppgå till samma belopp, som tillkommer kvinnlig adjunkt vid allmänt läroverk.

I likhet med centralstyrelsen för Flick- och samskoleföreningen föreslår styrelsen för föreståndarinnan en kontant lön av 4,500 kr. jämte ett ålderstillägg å 500 kr. samt fri bostad, vilken styrelsen anser bör bestå av fyra rum och kök.

Styrelsen framhåller vidare önskvärdheten av att statsbidrag utgår till avlöning av rektor vid privatläroverk med dimissionsrätt för så vitt denne icke innehar ordinarie statstjänst.

I fråga om tjänstgöringsskyldigheten uttalar sig styrelsen för att antalet tjänstgöringstimmar per vecka för lärarinna med huvudsaklig tjänstgöring på gymnasial- eller seminariestadiet bestämmas till 18 à 22 timmar och att biträdande föreståndarinnas tjänstgöring må kunna minskas med högst 10 timmar.

Bestämmelserna angående lönetursberäkning anser styrelsen böra kompletteras med en övergångsbestämmelse av innebörd, att lärarinna, som redan före den f. o. m. 1910 gällande löneregleringen haft full tjänstgöring fördelad på två eller flera läroanstalter måtte få tillgodoräkna sig sådan tjänstgöring för uppflyttning i högre lönegrad, under förutsättning att hon vid den nya löneregleringens ikraftträdande har sin tjänstgöring förlagd till en skola.

Styrelsen motiverar detta sitt förslag därmed, att före 1910 fanns ingen reglerad lönetursrätt, varför en lärarinna då icke hade någon anledning att koncentrera sin tjänstgöring på ett håll och att det måste anses obilligt, att en lärarinna under sådana förhållanden får lida för att hon icke rättat sig efter bestämmelser, som hon icke kunnat förutse.

Beträffande de föreslagna pensionsbestämmelserna uttalar styrelsen sin fulla anslutning till fröknarna Lagers och Kullgrens reservation, men framhåller att den princip om likställighet i avlöningshänseende mellan privatläroverkens och statsskolornas lärarinnor, på vilken nämnden baserat sitt förslag, kräver ett utjämnande av den högst avsevärda olikhet, som enligt det föreliggande förslaget fortfarande kommer att vara rådande

särskilt i fråga om dessa båda kategoriernas pensionsavgifter.

En bestämmelse i vikariatskassan anser styrelsen med nödvändighet betinga en ändring. Styrelsen syftar på en föreslagen bestämmelse, enligt vilken vikarie under alla förhållanden avstänges från delaktighet i kassan. Följden härav blir, att vikarie, som drabbas av sjukdom, blir berövad icke blott möjlighet att erhålla sjukavlöning utan, vad värre är, även möjlighet att, om hon blir obotligt sjuk, erhålla sjukpension.

Styrelsen avslutar sitt utlåtande med att som ett oeftergivligt villkor för effektiviteten av den nya löneregleringen och för genomförande av principen om likställighet mellan privatläroverkens och statens samskolors lärarinnor framhålla nödvändigheten av att de förra tillförsäkras krigstidstillägg till samma belopp som tillkomma de senare.

Notiser från bokvärlden.

En prärieunges funderingar av *Anna Olsson*. Augustana Book Concern, Rock Island, Ill.

Det är i Sverge känt av envar, att stora skaror svenskar utvandrat till Amerikas Förenta Stater, där deras antal numera utgör 2—3 millioner. Men icke så många av oss ha reda på att dessa våra bröder i främmande land småningom skapat en litteratur, som delvis nått upp till verkligt konstnärskap och även i sina primitivare alster påkallar vårt intresse genom föreningen av amerikanska särdrag och bevarad svenskhet. Tyvärr finner sällan något av dess verk vägen över Atlanten, synnerligast icke nu för tiden. Så har likväl skett med ovannämnda bok, skriven av en amerikasvensk för-

fattarinna, Anna Olsson, känd och uppskattad bland sina landsmän för sin älskvärda humor.

I berättelsen skildrar förf. sin barndom på Kansas' prärier under en tid då där ännu levdes ett hårt nybyggarliv, då såväl indianer som svenska bönder kommo på besök i hemmet och då vargar, bufflar och antiloper sprungo utanför husknuten. Hon berättar om detta med diktarens förmåga av levande åskådlighet, men med ett barns ord och ett barns syn på tingen. Förunderligt väl är tonen träffad. Många vuxna minnas gärna sin barndoms händelser, men få komma med sådan klarhet och kärleksfull förståelse ihåg sina barnliga känslor och funderingar. Löje och vemod, innerlighet och fin psykologi besjåla skildringarna, som tillika andas en

varm kärlek till det gamla hemlandet och visa en anda av äkta svenskhet.

Språket är vårdat och endast föga blandat med amerikanismer. Ett porträtt av en barnunge med bestämt och lite lillgammalt uttryck, med rödrutig klänning och splitternya skor — förf. vid fem års ålder — pryder boken, som vore en bekantskap väl värd att göras av svenska kvinnor.

AIVVA UPPSTRÖM.

Illustrert Biografisk Lexikon av Nanna With är en norsk publikation som manar till efterföljd i vårt land. Enligt förljudande skulle ett liknande företag här också redan vara påtänkt, dock med begränsning endast till kvinnor.

Lexikonet upptar mer och mindre korta biografier över omkring 3,000 män och kvinnor jämte porträtt av samtliga. Det rika stoffet är så pass mångsidigt och omväxlande behandlat som skäligen kan begäras i den sammanträngda form som varit nödvändig för att boken skulle bli åtkomlig för den stora publiken. Mera framstående personer ägnas emellertid en ganska utförlig framställning.

I Sverge äga vi en stor mängd kvinnor, vilkas insats i samhället till allmänt bästa vore väl värd att komma till vidsträcktare kännedom än nu är fallet. Visserligen finns ju den för Årstautställningen utgivna biografiska uppslagsboken *Svenska kvinnor från skilda verksamhetsområden*, men den tanke som ligger till grund för detta verk förtjänar att utsträckas långt utöver den gräns som där måst sättas.

Det vore nyttigt både för kvinnorna och allmänheten att få reda på den verkligt stora del svenska kvinnor i vår

tid ha i allehanda offentlig och social verksamhet.

Vita Bandets årsbok. Under sitt förut tagna namn av "Kvinnokrafter" har Vita Bandet skickat ut sin sedvanliga årsberättelse, nu omfattande arbetsåret 1917—31 mars 1918. Årsredogörelsen visar hur energiskt och framgångsrikt föreningens arbete bedrivits, de svårigheter till trots som av kristiden på olika sätt hopas. Medlemsantalet har ökats och nya föreningar bildats; de kritiska tiderna ha dock haft med sig att några lokalföreningar måst nedläggas, något som Vita Bandets historia icke förut haft att uppvisa.

Utöver centralstyrelsens och lokalföreningarnas rapporter, årsredogörelse för Vita Bandets vårdhem Håkanstorp, för de olika departementens verksamhet samt förteckning över föreningens praktiska företag: restauranger och kaféer, matlagningskurser, vilohem, upptagnings- och barnhem, arbetsstugor, mjölkdroppeanstalter, sommarkolonier för barn, barnbespisning, lyse- och värme-stugor, upptages "Kvinnokrafter" av korta orienterande artiklar över andra av kvinnor startade och ledda företag och föreningar, såsom Svenska Röda korset, Fredrika-Bremer-Förbundets kvinnliga högre yrkesskola, Kvinnoklubben i Stockholm, Föreningen Frisinnade kvinnor, Norske Kvinders Totalavholds Selskab, kvinnoföreningar i tyska nykterhetsrörelsen. För reglementeringsfrågans utgång vid årets riksdag lämnar Maria Sandström en kort redogörelse.

Fotografier från Vita-Bands hem och sommarkolonier och ett helsidesporträtt av lady Carlisle, Vita Bandets världsförenings ordförande, pryda den gedigna lilla publikationen.

HERTHA

Tidskrift för den svenska kvinnorörelsen, utgiven av **Fredrika-Bremer-Förbundet**.

Redaktör: *Ellen Kleman*.

Förbundsmedlemmar erhålla tidskriften till ett pris av kr. 4: 50, varvid prenumeration sker direkt genom **Fredrika-Bremer-Förbundets byrå, 48 Klarabergsgatan, Stockholm**. *Icke-förbundsmedlemmar* prenumerera å *närmaste postanstalt* eller *i bokhandel*. Pris för postupplaga: $\frac{1}{12}$ år kr. 6: —; $\frac{1}{6}$ år kr. 3: 25; $\frac{1}{4}$ år kr. 1: 75. Lösnummer 45 öre. Redaktion och expedition: *48 Klarabergsgatan 11, Stockholm*. Redaktionstid: *måndagar, onsdagar och fredagar kl. 1—3*, Allm. T. 48 50, Riks 27 62. Expeditionen: *kl. 11—4 varje söckendag*. Allm. T. 48 16, Riks 27 62.

Tidskriften HERTHAS

annonspriser: netto.

Ruta om åttondels sida: 65×50 mm.	Ruta om fjärdedels sida: 65×101 eller 131×50 mm.	Ruta om halv sida: 132×101 el. 65×204 mm.	Hel sida: 131×204 mm.
1 gång . . . . . Kr. 5: —	1 gång . . . . . Kr. 8: 80	1 gång . . . . . Kr. 16: 50	1 gång . . . . . Kr. 30: 80
5 gånger 22: 25	5 gånger 39: 60	5 gånger . . . . . 76: —	5 gånger 139: 70
10 " . . . . . 43: —	10 " . . . . . 77: —	10 " 148: 50	10 " 269: 50
20 " 84: 15	20 " 149: 60	20 " . . . . . 286: —	20 " 522: 50

== ANNONSER FÖR HERTHA ==

upptagas av

Fröken Ingeborg Bergström

31 ÖSTERMALMSGATAN 31

Rikste. 97 83

Rikstel. 97 83

Ledig annonsplats

En populärvetenskaplig tidskrift av högsta rang!

VETENSKAPEN och LIVET

"En utmärkt tidskrift". (N. D. A.)

"En trevlig populärvetenskaplig tidskrift." (D. N.)

Årg. 1918. 6 häft à 1:75.

"En bra populärvetenskaplig tidskrift." (G. M. P.)

"Ett innehållsrikt vetenskapligt magasin." (A. B.)

HUGO GEBERS FÖRLAG

INNEHÅLL

Trädgårdsodlingen och kvinnorna.

Äktenskapets ekonomi. I. Av *Magnus Lithner*.

Kringblick.

Fru Nordenflychts ställning till kvinnoemancipationen. II.

Av *Georg Edlund*.

Privatläroverkens lönefråga.

Notiser från bokvärlden.

H E M T R E V N A D

Praktisk tidning för hemmet utgiven av *Fredrika-Bremer-Förbundet*.

Redaktör: *Fanny Ekenstierna*.

Utkommer under 1918 med 24 åttasidiga nr. Prenumerationspris: helt år kr. 1:80, halvår kr. 1:—, kvartal kr. 0:60. Prenumeration sker å posten.

Innehåller berättelser, poem, levnadsteckningar, religiösa, etiska och sociala uppsatser, artiklar i diverse ämnen samt en rikhaltig praktisk avdelning.

Inbundna årgångar för 1912—1915 kr. 1:50 pr ex., för 1916 kr. 1:75 och för 1917 kr. 2:— pr exemplar.

Ledig annonsplats